

Kontakt:
Lotte Lyhne
lee@sl.dk
Dok.nr.

Sagsnr.
SJ-TEMP-000149

13-03-2024

Bilag a. Høringsvar til udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge

Socialpædagerne har 27. februar 2024 modtaget høring over udkast til lovforslag om ændring af lov om social service og lov om voksenansvar for børn og unge.

Socialpædagerne er tilfredse med, at det fortsat fremgår tydeligt, at det er et grundlæggende princip for magtanvendelse, at magt først kan anvendes, når det har vist sig umuligt at løse den pågældende situation med en socialpædagogisk indsats, og at magtanvendelser altid vil skulle ske under iagttagelse af de generelle principper om mindsteindgreb, proportionalitet og skånsomhed.

Socialpædagerne er dog generelt bekymrede over, at den socialpædagogiske faglighed, der skal forebygge brugen af magt, ikke er tilstrækkeligt til stede på mange af landets sociale tilbud. Det kan fx betyde, at der kan være tidspunkter på døgnet samt i weekender og helligdage, hvor der ikke er uddannede socialpædagoger til stede til at forebygge eller foretage en faglig vurdering i forhold til en magtanvendelse. Andelen af uddannede socialpædagoger er kritisk lav og er over de seneste år faldet samtidig med at andelen af ufaglærte er stor og stigende. På hvert femte socialpædagogiske tilbud (børne- og ungehjem, botilbud til voksne mv.) er det under hver tredje medarbejder, der har en socialpædagogisk uddannelse. På hvert femte tilbud er det over halvdelen af personalet, der er ufaglærte. Samtidig er den højt specialiserede faglige viden og relevante tilbud til små målgrupper og til mennesker med stor kompleksitet i udfordringer under pres. Det betyder, at der er borgere med behov for højtspecialiseret støtte, der ikke får en dækkende og virksom støtte. En national specialeplan med skærpede krav til medarbejdernes og ledernes uddannelse er en vigtig forudsætning for, at det er muligt at forebygge magtanvendelser med socialpædagogiske indsatser.

Det er vigtigt, at det understreges, at magtanvendelser aldrig kan foretages af økonomiske hensyn.

Nedenfor kommenteres lovforslagene hvert for sig.

1. Udkast til lovforslag om ændrede regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne (Serviceloven)

Generelt om lovforslaget

På voksenområdet er det vigtigt, at der med lovgivningen findes de rette balancer mellem hensynet til borgernes selvbestemmelsesret, medarbejdernes omsorgspligt og at medarbejdere og ledere ikke drukner i hverdagen i omfattende og unødvendigt bureaukrati, som vi ser på nogle dele af magtanvendelsesreglerne i dag.

Vi bakker derfor op om, at lovforslaget lægger op til, at omfanget af registreringer reduceres betydeligt på områder, hvor formålet primært er at sikre borgernes sundhed og funktionsniveau; at stofselser kan bruges i videre omfang til at give støtte i dagligdagen; at det bliver muligt at anvende kamera-kig, når det er til borgernes bedste; at der i højere grad kan tages hensyn til særlige målgrupper (fx mennesker med epilepsi og Prader Willis syndrom) og bedre muligheder for at skabe tryghed for borgere, der er i fare, når de forlader matriklen. Det er vores vurdering, at der er tale om en række forslag, som både kan forbedre beboernes livsforhold, og som kan frigøre mere tid til den socialpædagogiske kerneopgave.

På enkelte områder mener vi, at lovforslagene er for vidtgående. Her vil vi særligt fremhæve lovforslagets § 128 h, stk. 2, som giver mulighed for indelåsning af borgere med svære handicap i op til 10 timer i døgnet og med en godkendelsesperiode på seks måneder. Når det ses i sammenhæng med de øvrige vidtgående forslag til aflåsning af døre, får vi et indtryk af, at lovforslaget peger mod en retning, hvor grænserne mellem lukkede sikrede institutioner og åbne socialpædagogiske botilbud udviskes. Det er ikke en udvikling, vi ønsker for mennesker, der har brug for socialpædagogisk støtte eller for de medarbejdere, der yder støtten.

Socialpædagerne har følgende kommentarer til lovforslagets enkelte/specifikke dele:

Registreringer, indberetning og orientering mv.

Socialpædagerne er meget tilfredse med, at der i lovforslaget lægges op til, at der ikke skal foretages løbende registreringer ved anvendelse af stofselser, tryghedsskabende velfærdsteknologi, kortvarig fastholdelse i personlig hygiejne situationer, låsning og sikring af skabe, aflåsning af låger mv., når der foreligger en forhåndsgodkendelse.

Det er samtidigt positivt, at det præciseres, at pårørende ikke bliver orienteret om magtanvendelser, hvis en beboer/bruger frabeder sig dette.

Tryghedsskabende velfærdsteknologi

Socialpædagogerne er meget tilfredse med, at der bliver bedre muligheder for at gøre brug af velfærdsteknologier, som vigtige redskaber til at yde støtte og omsorg for borgerne, herunder at der gives mulighed for at anvende kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering.

Det er også positivt, at epilepsialarmer ikke betragtes som et indgreb i selvbestemmelsesretten og derfor tages ud af reglerne om magtanvendelse.

Særlige døråbnere

Socialpædagogerne ser positivt på forslaget om mulighed for at opsætte særlige døråbnere på yderdøre og låger, der er udgang fra et bo- eller dagtilbud, når det er nødvendigt for at øge sikkerhed og tryghed for mennesker, som er i risiko for alvorlig fare, hvis de forlader matriklen alene.

Ved brug af særlige døråbnere mellem afdelinger, bør det kun være muligt at få tilladelse til at anvende teknologiske løsninger, som ikke hindrer andres bevægelsesfrihed.

Stofseler

Socialpædagogerne er meget tilfredse med at ordet "fastspænding" udgår, og at det understreges, at stofseler anvendes til at beskytte borgeren og øge funktionsniveauet.

Aflåsning

Socialpædagogerne mener, at det samlede forslag til udvidelser af muligheder for aflåsning af døre mv. er for vidtgående. Grænserne mellem sikrede og åbne institutioner udviskes, hvis botilbud i videre omfang har låste døre på hele tilbuddet.

Kortvarig indelåsning af borger i egen bolig

Socialpædagogerne kan ikke tilslutte sig forslaget om, at en beboer på et botilbud kan indelåses i egen bolig i op til 10 timer i døgnet med en forhåndsgodkendelse i op til seks måneder. Det er Socialpædagogernes grundlæggende forståelse, at når mennesker med svære udviklingshandicap og nedsat kognitivt udviklingsniveau har udadreagerende adfærd, bunder det ofte i mistrivsel (som kan skyldes at borgeren ikke oplever at blive set, hørt eller forstået), eller at borgeren bliver stillet overfor nogle krav, som pågældende ikke kan overskue. Det skal mødes og forebygges med socialpædagogisk faglighed og ikke ved indespærring.

Det er veldokumenteret, at socialpædagogiske indsatser, specialiserede tilgange og metoder, fx Low Arousel og KRAP, kan understøtte udvikling, sociale kompetencer og trivsel, der forebygger udadreagerende adfærd.

Vi har hæftet os ved, at forslaget har til formål at forhindre, at beboeren gør skade på sig selv eller andre. Fx fordi beboeren har svært ved at styre sine reaktioner, til tider udtrykker sig voldeligt eller er udendørssøgende, men ikke trafiksikre. Det er adfærd, som er relativt almindeligt forekommende for målgruppen, og som kan optræde med forskellig hyppighed og alvorsgrad. Det er ikke socialpædagogisk

faglighed at anvende indelåsning i sådanne tilfælde, når der i øvrigt er tale om borgere, der har deres hjem på åbne socialpædagogiske tilbud.

Udgangspunktet skal altid være en grundig faglig vurdering af, om der på tilbuddet er den socialpædagogiske faglighed og de fysiske rammer, der kan matche borgerens behov. Hvis der er behov for mere viden og flere redskaber, kan det være relevant at inddrage behandlingspsykiatrien, VISO - og i fremtiden et af de mere specialiserede tilbud under specialeplanen. En undersøgelse fra Komponent fra 2023 viser, at VISO kun har været inddraget i 34 pct. af de dyre sager over 2 mio. kr., og at kommunerne kun i 31 pct. af sagerne vurderer, at borgerne er velbehandlede i psykiatrien.

Det er Socialpædagogerne opfattelse, at straffelovens nødværge- og nødretsbestemmelser dækker behovet for helt undtagelsesvis og i helt særlige situationer at kunne låse borgere inde. Socialpædagogerne vil derfor kraftigt opfordre til, at forslaget om mulighed for kortvarig indelåsning udgår af lovforslaget.

Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum

Socialpædagogerne kan ikke tilslutte sig forslaget om mulighed for yderligere aflåsninger af døre til fælles opholdsrum. Beboerne skal kunne færdes frit i deres hjem. Beboere med udfordrende adfærd skal mødes med socialpædagogisk faglighed.

Aflåsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener

Socialpædagogerne kan ikke tilslutte sig forslaget om mulighed for yderligere aflåsninger af døre til servicearealer og fælleskøkkener. Beboerne skal kunne færdes frit i deres hjem. Beboere med udfordrende adfærd, skal mødes med socialpædagogisk faglighed.

Låsning og sikring af låger mv. fra et bo- eller dagtilbuds udeareal

Socialpædagogerne kan tilslutte sig, at det i helt særlige tilfælde og når særlige døråbnere ikke er tilstrækkeligt, skal være muligt at låse låger fra tilbuddets udeareal, for at beskytte en borger mod alvorlig fare. Socialpædagogerne ser det som problematisk, at der først skal være påvist et mønster, hvor en borger flere gange har forladt matriklen og været i fare eller udgjort en fare for andre, før der kan gives en tiladelse til aflåsning af låger fra udeareal.

Låsning og sikring af skabe mv. i bolig

Socialpædagogerne kan tilslutte sig, at det i helt særlige tilfælde, som beskrevet i lovforslaget, skal være muligt at aflåse og sikre skabe på en beboers bolig på et botilbud.

Oprettelse af Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelser overfor Borgere med Handicap

Socialpædagogerne kan tilslutte sig oprettelsen af et nyt nævn, 'Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over Borgere med Handicap'. Vi foreslår dog, at nævnet udvides med et sagkyndigt medlem, som har de faglige forudsætninger for

at vurdere, om magtanvendelsen vil kunne undgås ved hjælp af socialpædagogisk indsats.

Konfliktafværgelse, fastholdelse og husorden

Socialpædagerne kan tilslutte sig præciseringen af, at en medarbejder får muligheden for at stille sig mellem to personer, hvor den ene udviser konfliktskabende eller truende adfærd over for den anden, uden der er tale om en magtanvendelse, når det vurderes, at det kan afværge eller nedtrappe en konflikt. Og tilsvarende, at det præciseres, at der mulighed for at løsne greb i en anden person eller i et håndtag til en andens bolig, uden det betragtes om en magtanvendelse.

Det er Socialpædagogernes oplevelse, at en konflikt ikke nødvendigvis eller altid kan afværges eller nedtrappes ved, at en medarbejder stiller sig mellem to personer. Medarbejderen skal være i stand til at foretage en faglig vurdering af, hvilken intervention, der bedst virker konfliktdæmpende og forholde sig til risikoen for at bringe sig selv i fare ved en given handling.

Socialpædagerne er betænkelige ved, at der med lovforslaget gives yderligere magtbeføjelser i forhold til at fastholdelse, tilbageholde eller føre en person tilbage til boligen eller til et opholdsrum. I dag er det kun muligt, når personen har en adfærd der er til fare for pågældende selv eller andre. Med lovforslaget bliver det muligt at gribe ind med fastholdelse m.v. i flere situationer, som det er muligt på ældreområdet. Det bliver således muligt at fastholde, tilbageholde og føre en person tilbage til egen bolig eller et andet opholdsrum, hvis det er nødvendigt for at sikre en eller flere andre beboeres tryghed, værdighed og sikkerhed når personen udviser en adfærd, der er meget grænseoverskridende eller meget konfliktskabende for de øvrige personer på bo- eller dagtilbuddet. Indgreb bliver også muligt, hvis adfærden er til fare for den pågældende selv andre, eller i situationer, hvor en beboer på et dag- eller botilbud er gået ind på en anden beboers bolig, uden at en anden beboer ønsker det. Socialpædagerne mener, at situationer, hvor en beboer generer en anden beboer herunder i en andens bolig eller i fællesrum, skal håndteres med socialpædagogiske indsatser og med afsæt i stedets husorden.

Socialpædagerne er tilfredse med præciseringen omkring målgruppen for husordner.

2. Udkast til lovforslag om ændrede regler i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge

Generelt om lovforslaget

Med lovforslaget lægges der op til at give personale på børne- og ungehjem nye beføjelser til anvendelse af fysisk magt efter §9. De nye beføjelser giver mulighed for at fratage et anbragt barn eller ung euforiserende stoffer og alkohol samt for midlertidigt at inddrage anbragte børn eller unges mobiltelefon eller andet elektronisk kommunikations- eller spilleudstyr.

Vi ved, at der eksisterer udfordringer på anbringelsesstederne i dag med bl.a. euforiserende stoffer, alkohol samt brugen af digitale medier og spilplatforme, hvor det

kan føles nødvendigt at gribe ind for at beskytte og drage omsorg for et anbragt barn eller ung. Samtidig ved vi, at den socialpædagogiske indsats er afhængig af, at barnet eller den unge, som ofte har været udsat for omsorgssvigt og har voldsomme oplevelser med i bagagen, opnår tillid til personalet på børne- og ungehjem. Den tillid bryder man i situationer, hvor personalet laver en magtanvendelse, undersøger barnet/den unges værelse eller inddrager barnet/den unges ejendele, ligesom det i nogle situationer kan virke konfliktoptrappende, fordi barnet/den unge oplever det, som et voldsomt indgreb. Det kræver derfor solid faglig viden og indsigt i socialpædagogiske indsatser at kunne lave en afvejning i den enkelte situation af hensynet til at gribe ind for at beskytte eller yde omsorg for barnet/den unge kontra hensynet til barnets/den unges personlige integritet og tillid til de voksne. Ligesom det også kræver solid faglig viden og indsigt, at kunne genopbygge tilliden til barnet eller den unge efter en magtanvendelse.

Socialpædagogerne foreslår, at der foretages en grundig evaluering af implementering og indhold i lovforslagets ændringer i lov om voksenansvar.

Socialpædagogerne foreslår, at der sker en vurdering af, om der er forslag til nye regler på voksenområdet, som med fordel også vil kunne indarbejdes i reglerne for børne- og ungeområdet, specifikt rettet mod anbragte børn og unge med varig og betydelig nedsat psykisk funktionsevne (fx brug af tryghedsskabende velfærdsteknologi og hensyn til særlige grupper fx Prader Willi og børn og unge med epilepsi).

Socialpædagogerne har følgende bemærkninger til lovforslagets enkelte dele:

Mulighed for fratagelse af alkohol og euforiserende stoffer

Lovforslaget vil give personalet på børne- og ungehjem hjemmel til at anvende fysisk magt efter §9 i lov om voksenansvar for at fratage et anbragt barn eller ung euforiserende stoffer og alkohol. Lovforslaget vil gøre det muligt at fratage et barn eller ung alkohol ud fra enten en konkret vurdering af, at det er nødvendigt for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed eller udvikling, eller fordi det er i uoverensstemmelse med gældende husorden på børne- og ungehjemmet. Lovforslaget vil også gøre det muligt for lederen af et børne- og ungehjem at beslutte at undersøge et anbragt barn eller ung og dennes opholdsrum for at fratage et euforiserende stoffer og alkohol efter §16, nyt stk. 2.

Socialpædagogerne mener helt grundlæggende ikke, at alkohol og stoffer hører hjemme på børne- og ungehjem og forstår derfor de ambitioner, der ligger bag lovforslaget. Men vi må også erkende, at nogle børn og unge, der anbringes på børne- og ungehjem, kommer med netop problematikker relateret til alkohol og stoffer, og hvor det at gribe ind med fysisk magt eller ransage et værelse kan risikere at skade eller stå i vejen for det socialpædagogiske arbejde med netop disse børn og unge. Socialpædagogerne er set i det lys bekymrede for, at lovforslaget opstiller for brede hjemler til anvendelse af fysisk magt og undersøgelse af person og opholdsrum, der vil pålægge det enkelte børne- og ungehjem for stort et skøn ift. hvornår det er nødvendigt og forsvarligt at gribe ind med magt, og som også kan føre til en meget uens praksis på området.

Socialpædagerne mener dog, at der kan være særlige tilfælde, hvor der er behov for at kunne gribe ind og fratage stoffer og alkohol for at sikre anbragte børn og unges trivsel, sundhed eller udvikling, som ikke er dækket ind af de gældende regler i dag. Vi foreslår derfor, at man i stedet ser nærmere på muligheden for, at det enkelte børne- og ungehjem kan søge forhåndsgodkendelse for en nærmere afgrænset periode til om nødvendigt at anvende fysisk magt og undersøge person og opholdsrum for at fratage et barn eller en ung stoffer og alkohol ud fra et hensyn til dennes trivsel, sundhed eller udvikling.

Lovforslaget vil give generel mulighed for, at der i husordner kan fastsættes regler og retningslinjer om - og forbud mod - indtagelse og besiddelse af alkohol på børne- og ungehjem efter §4, stk. 1 i lov om voksenansvar. Socialpædagerne mener, det er fornuftigt at give mulighed for et generelt alkoholforbud på et børne- og ungehjem via husorden. Lovforslaget om udvidelse af §9 lægger dog samtidig op til, at det fremadrettet skal gøres muligt at håndhæve en husorden på åbne institutioner ved brug af fysisk magt fsva. at fratage anbragte børn og unge alkohol. Socialpædagerne mener, at denne ændring vil rykke grundlæggende ved formålet med husordener på børne- og ungehjem som et socialpædagogisk redskab til at påvirke anbragte børn og unges adfærd og lære dem at begå sig i et fællesskab med andre og kan derfor ikke tilslutte sig, at det skal gøres muligt at håndhæve en regel om alkohol i en husorden med brug af fysisk magt.

Adgang til midlertidigt at inddrage barnet eller den unges mobil eller andet kommunikations- og spilleudstyr

Socialpædagoger på anbringelsessteder samt plejefamilier står i stigende grad med udfordringer relateret til anbragte børn og unges digitale liv, og i nogle situationer er anbragte børn og unge særligt sårbare over det, som de møder, oplever og gør på nettet sammenlignet med andre børn og unge. Udfordringerne spænder bredt fra de helt alvorlige sager om fx digitale krænkelse og afpresning til mere generelle problematikker, hvor børn og unges sociale online liv forstyrrer deres nattesøvn, udfordrer den socialpædagogiske indsats og påvirker barnets eller den unges trivsel og udvikling negativt. Socialpædagerne kvitterer derfor for, at man fra politisk hold er optaget af, hvordan man på anbringelsessteder kan ramme den rette balance mellem digital dannelse og digital beskyttelse, samt hvad det betyder for ledelsens og personalets rammer og muligheder for den socialpædagogiske indsats.

Der foreslås en ny §15 b, hvor lederen af et anbringelsessted eller dennes stedfortræder får mulighed for at inddrage mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spiludstyr midlertidigt og for en nærmere afgrænset periode – og kun efter konkret og individuel vurdering. Indgrebet skal være nødvendigt for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed og udvikling.

Socialpædagerne mener, at den nuværende regel efter §15 i lov om voksenansvar om, at det er kommunens børne- og ungeudvalg, der træffer afgørelse om kontrol med anbragte børn og unge på børne- og ungehjems kommunikation med nærmere angivne personer uden for institutionen er fornuftig. Socialpædagerne bemærker dog, at der kan være helt særlige tilfælde, hvor udfordringerne med anbragte børn og unges brug af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations-

og spilleudstyr ikke knytter sig til kommunikation med en eller flere specifikke personer uden for institutionen, men handler om fx spilafhængighed eller prostitution via en digital platform. Det kan derfor være relevant at undersøge, hvorvidt der kan være situationer, hvor børne- og ungeudvalget skal have udvidede beføjelser efter §15 til at træffe afgørelse om kontrol med anbragte børn og unges brug af mobiltelefoner mv.

Lovforslaget vil også udvide magtbeføjelserne for personale på børne- og ungehjem efter §9 og hjemlen til at undersøge person og opholdsrum efter §16 til at omfatte muligheden for midlertidigt at inddrage anbragte børn og unges mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr, hvis dette efter en konkret og individuel vurdering er nødvendigt for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed og udvikling.

Socialpædagogerne er uenige i forslaget om at udvide magtbeføjelserne for personale på børne- og ungehjem efter §9 og hjemlen til at undersøge person og opholdsrum efter §16 til at omfatte muligheden for midlertidigt at inddrage fx mobiltelefoner. Der er tale om en meget bredt defineret hjemmel til at gribe ind og bl.a. foretage en fysisk magtanvendelse på et område, der berører børn og unges helt grundlæggende ret til fri kommunikation og privatliv. Det indebærer en risiko for, at et indgreb ikke vil være proportionalt med situation, og derfor hverken vil være forsvarligt, virkningsfuldt eller lærerigt for målgrupperne af anbragte børn og unge. Med formuleringen om hensynet til det anbragte barn eller unges "trivsel, sundhed og udvikling" vil der desuden påhvile det enkelte børne- og ungehjem et meget stort skøn, der også indebærer en risiko for en uens praksis på tværs af tilbuddene. Der er behov for, at lovforslaget præciserer, i hvilke tilfælde og ud fra hvilke hensyn, der kan gives hjemmel til fysisk magtanvendelse. Socialpædagogerne vil også påpege, at der er behov for en præcisering af, hvad der udgør en "midlertidig" inddragelse.

Undersøgelse af besøgende på sikrede døgninstitutioner

Socialpædagogerne forholder sig positivt til forslaget om en ny §16c, hvorefter sikrede døgninstitutioner som betingelse for et besøg kan kræve, at den besøgende tømmer sine lommer og tasker og undersøges med scanner samt at effekter, der kan true ordenen eller sikkerheden på institutionen, kan opbevares i et aflåst rum/skab. Socialpædagogerne forholder sig desuden positivt til forslaget om at give sikrede døgninstitutioner beføjelser til at afvise en besøgende, hvis vedkommende nægter at lade sig undersøge eller lade sine effekter opbevare.

Socialpædagogerne vil dog påpege, at det er vigtigt at ledelse og personale fortsat er sig bevidst, hvordan man arbejder tillids- og relationsbaseret med besøgende, typisk biologiske forældre, på den enkelte sikrede døgninstitution. Socialpædagogerne foreslår derfor også, at det i vejledningen til lov om voksenansvar med den nye tilføjelse beskrives, hvordan man kan gennemføre en undersøgelse af besøgende på en sådan måde, at det ikke skader det socialpædagogiske arbejde med det anbragte barn eller den unge og dennes nærmeste relationer. Det kan fx være ved,

at en undersøgelse skal foregå et sted på matriklen, som er ude af syne for barnet eller den unge og evt. at undersøgelsen ikke må foretages af barnet eller den unges kontaktpædagog/primære socialpædagoger.